

hrvatstva. U doticaju s tim izvorom narodne snage razvijalo se i pouzdanje u vlastite sile.

Proučavanjem hrvatskog seljaštva, njegovih potreba i njegovih težnja, ideolozi hrvatskog seljačkog pokreta došli su do zaključka, da hrvatsko seljaštvo posjeduje svoju autohtonu, svoju vlastitu kulturu, koja je drukčija od kulture njegove gospode, a hrvatski narod da je seljački narod i prema tome da je ova seljačka kultura, da su težnje seljaka i njegove potrebe od prvenstvene važnosti za nacionalni život Hrvata.

Uporedo s tim shvaćanjima prestalo se sa idealiziranjem prošlosti, kao i sa vjerom u nadmoćnost zapadno-evropske civilizacije. Nastale su težnje, da seljački narod svojom vlastitom snagom sebe uzdigne u cilju potpune političke, kulturne i socijalno-ekonomske slobode: » . . . dok su gospoda nastojala urediti Hrvatsku »po uzoru« Europe. Njihov je ideal bio izjednačiti narodni život u Hrvatskoj sa životom u zemljama zapadno-evropske građanske civilizacije i bez obzira na to, da li takav život odgovara potrebama, shvaćanjima i mogućnostima hrvatskog seljaštva.«²²⁾

Time su u hrvatskom političkom životu nastala dva različita shvaćanja o pojmu narodnosti i s tim u vezi se razvijaju uporedo dva smjera u nacionalnim političkim ideologijama Hrvata. Jedno je građansko shvaćanje, koje naglašava solidarnost svih slojeva bez obzira na posebne interese pojedinih staleža. To shvaćanje i dalje razvija nacionalnu mistiku pojačanu teorijama o rasnoj i kulturnoj

---

²²⁾ Vladko Maček, »Bit hrvatskog seljačkog pokreta«. Obzor Spomen knjiga, op. cit. str. 199.